

องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์จิตรกรรม

ประเภทจิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ

กลุ่มอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม

สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร

คำนำ

จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ เป็นจิตรกรรมเคลื่อนที่ประเภทหนึ่งที่สามารถเคลื่อนย้ายไปในที่ต่างๆได้ ซึ่งแตกต่างจากจิตรกรรมฝาผนังที่มีลักษณะเป็นจิตรกรรมติดที่ เช่น จิตรกรรมประดับกรอบประตูหน้าต่างภายในศาสนสถาน ภาพประดับภายในพระที่นั่ง พระราชวัง และภายในอาคารสถานที่สำคัญต่างๆ ภาพเหมือนบุคคล ภาพพระบฏ สมุดไทย ใบลาน เป็นต้น จิตรกรรมเหล่านี้ล้วนทรงคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เป็นมรดกสำคัญเช่นเดียวกับจิตรกรรมฝาผนัง แต่กลับถูกละเลย ขาดการดูแลเอาใจใส่ อีกทั้งสภาพการเก็บรักษาที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษา ทำให้ภาพจิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบมีสภาพชำรุดเสียหาย ฉีกขาด มีคราบสกปรก ความชื้น และเชื้อรา จึงจำเป็นต้องรีบเร่งรักษาเพื่อมิให้สูญหาย และอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ในสภาพแข็งแรง สวยงามดังเดิมได้

กลุ่มอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม เห็นถึงความสำคัญของจิตรกรรมประเภทนี้ จึงดำเนินการอนุรักษ์จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และมาตรฐานการอนุรักษ์ นอกจากนี้ ยังได้จัดทำเอกสารองค์ความรู้ว่าด้วยการอนุรักษ์จิตรกรรม ประเภทจิตรกรรมเฟรมผ้าใบ ใว้อย่างครบถ้วน เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูล ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ เทคนิค วิธีการอนุรักษ์ จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบที่ถูกต้อง นำมาเผยแพร่ให้กับบุคลากรในองค์กรต่างๆทั้งที่เป็นผู้รับผิดชอบในการอนุรักษ์โดยตรง และผู้เก็บรักษาจิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบนั้นๆเอาไว้ ตลอดจนสาธารณชนผู้สนใจทั่วไป ได้ใช้ประโยชน์เป็นแหล่งความรู้อ้างอิงในการอนุรักษ์ และพัฒนาการอนุรักษ์จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบต่อไป

สารบัญ

บทนำ	1
จิตรกรรมในประเทศไทย	3
- ประวัติจิตรกรรมในประเทศไทย	3
- จิตรกรรมเฟรมผ้าใบในประเทศไทย	14
การอนุรักษ์จิตรกรรมเฟรมผ้าใบ	18
- โครงสร้างของภาพจิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ	19
- ปัญหาที่พบในจิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ	19
- ขั้นตอนการอนุรักษ์จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ	19
- กรณีศึกษาที่ 1 การอนุรักษ์จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ ภาพเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา)	26
- กรณีศึกษาที่ 2 การอนุรักษ์จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ ภาพพระยาพลเทพ (เฉลิม โกมารกุล ณ นคร)	32
- กรณีศึกษาที่ 3 การอนุรักษ์จิตรกรรมบนเฟรมผ้าใบ ภาพเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล)	41
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	47
- บทความสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ศิลปกรรม คุณสุมาลี ศิริรัตน์	47